

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa M. D.
przeciwko B. T., K. T., A. T. O. oraz E. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
w Ł.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 czerwca 2022 r.,
na skutek skarg kasacyjnych powódki oraz pozwanej K. T.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 marca 2021 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. przyjmuje do rozpoznania skargę kasacyjną powódki,**
- 2. odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej
pozwanej K. T. .**

UZASADNIENIE

Powódka M. D. domagała się od pozwanych B. T., K. T., A. T. O. oraz E. sp. z o.o. w Ł. zapłaty kwoty 571 950 USD z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem odszkodowania za zniszczone maszyny i urządzenia pralnicze do wyposażenia pralni przemysłowej.

Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 25 lutego 2020 r. zasądził od pozwanych B. T., K. T. i A. T. O. solidarnie na rzecz powódki kwotę 593 120 zł

z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 listopada 2017 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że odpowiedzialność tych pozwanych ogranicza się do wartości stanu czynnego spadku po B. M. T.. W pozostałym zakresie oddalił powództwo w stosunku do nich i w całości oddalił powództwo w stosunku do pozwanej E. sp. z o.o. w Ł.. Ponadto orzekł o kosztach sądowych i kosztach procesu.

Rozstrzygnięcie było skutkiem ustalenia, że powódka w uzgodnieniu z B. M. T. (poprzednikiem prawnym pozwanych osób fizycznych) we wrześniu 2014 r. złożyła na terenie zabudowań na jego posesji wyposażenie pralni przemysłowej z założeniem, że po wykonaniu prac modernizacyjnych znajdujących się tam zabudowań podejmie w nich działalność gospodarczą. Uzgodnienia były ustne i nieprecyzyjne.

B. M. T. zmarł 15 kwietnia 2015 r. Jego spadkobiercy zdecydowali, że sprzedadzą spadkową nieruchomość, na której znajdowały się ruchomości powódki. Nie udało się im nawiązać kontaktu z pełnomocnikiem (mężem) powódki. Ponieważ jednak zgłosił się już do nich podmiot zainteresowany zakupem nieruchomości – pozwany E. Sp. z o.o. w Ł., pozwana K. T. podjęła decyzję o zezłomowaniu większości znajdujących się tam urządzeń powódki. Za złom otrzymała 80 000 zł. Wartość zniszczonych ruchomości biegły wycenił na 593 120 zł. Kwotę tę Sąd Okręgowy zasądził na podstawie art. 415 k.c. od spadkobierców B. T. z ograniczeniem ich odpowiedzialności do wartości stanu czynnego spadku. Uznał, że maszyny zostały złożone na nieruchomości w ramach umowy użyczenia. Pozwani spadkobiercy B. M. T. nie wykazali, że starannie poszukiwali kontaktu z powódką, by wezwać ją do zabrania ruchomości. Nie byli też upoważnieni do podjęcia decyzji o zniszczeniu tych rzeczy.

Sąd oddalił natomiast powództwo w stosunku do pozwanego nabywcy nieruchomości, uznając, że jego postępowanie, polegające na żądaniu od pozwanych spadkobierców wydania nieruchomości zgodnie z umową, nie uzasadniało przypisania mu odpowiedzialności odszkodowawczej wobec powódki.

Wyrok zaskarżyli apelacją powódka oraz spadkobiercy B. M. T.. Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 16 marca 2021 r. zmienił zaskarżone orzeczenie w

ten sposób, że zasądził od K. T. na rzecz M. D. kwotę 296 560 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 9 listopada 2017 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części, oddalił też w pozostałym zakresie apelację pozwanych i w całości apelację powódki. Ponadto orzekł o kosztach sądowych i kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny doprecyzował stan faktyczny. Ustalił, że powódka nie była właścicielką zdeponowanych na nieruchomości urządzeń w chwili ich składania, ale niewątpliwie nabyła ich własność zanim zostały zełomowane latem 2016 r. Przyjął, że podstawą prawną umieszczenia przez powódkę rzeczy na nieruchomości była umowa użyczenia, która wygasła po upływie ok. roku, gdyż tyle czasu wystarczyłoby jej na podjęcie decyzji o prowadzeniu na nieruchomości działalności gospodarczej. W chwili podjęcia przez K. T. decyzji o przeznaczeniu maszyn na złom umowa już nie obowiązywała, wobec czego jedyną podstawą odpowiedzialności za spowodowaną powódce szkodę może być art. 415 k.c. Odpowiedzialność tę Sąd przypisał wyłącznie K. T., ponieważ tylko ona podjęła decyzję o złomowaniu ruchomości powódki. Odpowiedzialność za szkodę nie stanowiła długu spadkowego i nie odpowiadają za nią pozostali spadkobiercy B. M. T., nie odnosi się do niej też ograniczenie odpowiedzialności za długi spadkowe.

Sąd odwoławczy uznał, że za szkodę powódki nie odpowiada spółka E., która nie może być traktowana jako następcą prawną w ramach umowy użyczenia, skoro umowa ta nie obowiązywała już w czasie kiedy doszło do złomowania ruchomości.

Sąd Apelacyjny ponownie przeanalizował materiał dowodowy i zgodził się, że wartość szkody prawidłowo została określona przez Sąd Okręgowy na podstawie szacunku dokonanego przez biegłego, a nie w oparciu o przedstawione przez powódkę dowody mające świadczyć o rynkowej wartości maszyn określonej umownie z podmiotem, który chciał je nabyć. Sąd stwierdził, że istotna była ich obiektywna wartość rynkową, której nie można określić na podstawie jednej, budzącej wątpliwości transakcji. Odszkodowanie określone w oparciu o wnioski opinii biegłego Sąd pomniejszył ostatecznie o połowę, gdyż podzielił zarzut pozwanych, że powódka przyczyniła się do szkody przez nienależyte sprawowanie pieczy nad swoimi rzeczami. Zdaniem Sądu odwoławczego zaniedbania powódki

polegały na tym, że nie interesowała się maszynami, nie skontaktowała się z właścicielem nieruchomości po nabyciu ich własności i nie poinformowała go o tym, nie pozostawiła swoich danych teleadresowych i nie podjęła ustaleń co do możliwości dalszego przechowywania maszyn na nieruchomości. Jej bierność Sąd uznał za nieusprawiedliwioną szczególnymi okolicznościami i świadczącą o niedochowaniu odpowiedniej staranności. Przy uwzględnieniu zawodowego charakteru prowadzonej przez powódkę działalności Sąd przypisał jej winę umyślną i przyczynienie się do powstania szkody.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyły skargami kasacyjnymi powódka i pozwana Katarzyna Tomaszewska.

Skarga kasacyjna powódki została przyjęta do rozpoznania, natomiast Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 24 czerwca 2022 r. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi pozwanej K. T..

Swoją skargę pozwana oparła na obydwu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. Zarzuciła naruszenie przepisów postępowania - art. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. i w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w stopniu mogącym mieć wpływ na wynik sprawy, podniosła także zarzut niewłaściwego zastosowanie art. 415 k.c. polegającego na przypisaniu jej zawinienia w podjęciu czynności związanych z zezłomowaniem maszyn.

Pozwana wniosła o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w zaskarżonej części (tj. co do punktu I podpunktów 1,3,4 i 5 oraz w zakresie punktu II) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) z pozostawieniem mu orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie uchylenia zaskarżonej części wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa w całości w stosunku do niej.

Powódka wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżąca K. T. łączyła potrzebę rozpoznania jej skargi z wystąpieniem przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. to znaczy z oczywistą zasadnością tej skargi. Za oczywiste uznała naruszenie art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. polegające na dopuszczeniu dowodu z urzędu w sytuacji, kiedy powódka, na której ciążył obowiązek wykazania poniesionej szkody, korzystała z pomocy radcy prawnego. Skarżąca przyznała, że powódka generalnie wykazała inicjatywę dowodową, ale domagała się ustalenia wartości maszyn w czasie, kiedy maszyny zostały złożone w magazynie przy ul. B., a nie z chwili, kiedy zostały zezłomowane. Skarżąca za rażące uchybienie, rzutujące na wynik sporu uznała podjęcie przez Sąd Okręgowy postanowienia zobowiązującego biegłego do wydania opinii uzupełniającej i ustalenia wartości rynkowej w sytuacji, kiedy powódka postanowiła wykazać wartość maszyn innymi dowodami – w tym umową z podmiotem zainteresowanym nabyciem tych maszyn.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi tylko wtedy, kiedy dla przeciętnego prawnika już z treści skargi - bez analiz prawnych – jest niewątpliwe, że przynajmniej jeden ze wskazanych w niej zarzutów zasługuje na uwzględnienie. Skarżący, powołując się na przesłankę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., powinien wykazać oczywisty, kwalifikowany charakter naruszenia przepisów prawa i wyjaśnić dlaczego naruszenie to prowadzić musi do uznania zaskarżonego orzeczenia za jaskrawo nieprawidłowe (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910).

Zagadnienie, kiedy sąd może, a nawet jest zobowiązany dopuścić z urzędu dowód z opinii biegłego, bynajmniej nie jest tak jednoznaczne, jak uważa skarżąca. W orzecznictwie wykształciła się silna linia interpretująca – szczególnie w odniesieniu do opinii biegłego – art. 232 zd. 2 k.p.c. jako instrument umożliwiającego sądowi zadbanie o to, by w sprawie nie doszło do pogwałcenie elementarnych zasad, którymi kieruje się sąd przy wymierzaniu sprawiedliwości (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2012 r., II UK 120/12, LEX nr 16196327, czy też z dnia 7 marca 2013 r., II CSK 422/12, Lex nr 1314390). Do takich wypadków zalicza się nie tylko ewentualne zaniechania dowodowe strony spowodowane jej nieporadnością czy niewiedzą, ale także sprawy, w których poczynienie określonych ustaleń jest niezbędne do prawidłowego zastosowania prawa materialnego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2017 r., V CZ 31/17, 2312042), bądź gdy strona dowodzi swoich racji dowodami, których ocena wymaga wiadomości specjalnych (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2019 r., II CSK 124/18, 2650760). Korzystanie przez stronę z pomocy fachowego pełnomocnika nie jest okolicznością bezwzględnie wyłączającą skorzystanie przez sąd z art. 232 zd. 2 k.p.c. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 12 września 2019 r., V CSK 276/18, Lex nr 2591521niepubl.). Ponadto wykorzystanie przez sąd przewidzianego w tym przepisie uprawnienia samo w sobie nie może być uznane za działanie naruszające zasadę równego traktowania stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2015 r., III CSK 23/15 Lex nr 1936702, czy też z 3 lutego 2016 r., V CSK 314/15, Lex nr 2026403). Już więc z tego powodu twierdzenie, że Sąd Apelacyjny dopuścił się naruszenia przepisów postępowania uznać należy za niewykazane. Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że biegły powołany został na wniosek dowodowy powódki. Kwestionowane działanie sądu polegało jedynie na nakazaniu temu biegłemu sporządzenia opinii uzupełniającej, w celu należytego wyjaśnienia zagadnień wymagających wiadomości specjalnych w sposób pozwalający na ich wykorzystanie przy rekonstruowaniu okoliczności faktycznych istotnych do rozpoznania sprawy. W tym zakresie uprawnienie sądu wynika wprost z niewskazanego przez pozwaną art. 286 k.p.c. (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2021 r., V CSKP 247/21, Lex nr 3211340).

W konsekwencji wskazana przez pozwaną podstawa przyjęcia jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie została wykazana. Okoliczności sprawy nie wskazują, także aby wystąpiły inne przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi pozwanej do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego w niniejszym orzeczeniu byłoby przedwcześnie, skoro postanowienie to nie ma charakteru kończącego całe postępowanie (art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹, art. 391 § 1 k.p.c.).